ތަޤުވާ އާއި ތަރާވީހާ ހާސިލުވިތޯ ކަށަވަރު ކުރުން

މި ރޯދަމަހުގެ 27 ވިލޭރޭ އިސްލާމިކް މަރުކަޒުގައި ތަރާވީހު ނަމާދު ކުރަނީ.---ފޮޓޯ: ނިޝާން އަލީ/މިހާރު

ޑރ. ސަޢުދުﷲ ޢަލީ،

މިހާރު : 28 މާޗް 2025 - 09:59

ބަރަކާތްތެރި ރަމަޟާން މަހުގެ އެންމެ މުހިންމު އަޅުކަމަކީ ރޯދަ އެވެ. ރޯދަ އިން ދަސްކޮށްދޭ އެންމެ މުހިންމު ކަމަކީ އެދުންތައް ކޮންޓްރޯލް ކުރުމެވެ. އަދި އަޅުކަންތަކުގައި އިތުރަށް ހިތްވާ ވުމެވެ. މި ކޮންޓްރޯލް ކުރުމާއި ހިތްވާކަމުން ދަސްވަނީ ނަފްސު ތަޤުވާ ކުރުމެވެ. ނަފްސު ތަޤުވާ ކުރުމަކީ އެއި ދިފާޢި ﷲ ގެ ކޯފާ އަށް ބިރުވެތިވެ އެކަލާނގެ ރުހިވޮޑިގެންނުވާ ކަމަކުން ދުރުހެލިވުމާއި ވާޖިބު އެވެ. ﷲ ގެ އަމުރުތަކަށް ކިޔަމަންވެ ނަހީތަކުން ދުރުހެލިވުމީ މި ޤަވާޢިދުތަކުގެ ބާރުގަ އެވެ. މިގޮތަށް މިކަން ފޮއްޓާ ނަމަ ﷲ ގެ ކޯފާ އާއި އިންސާނާއާ ދުރުދުރު ބަރަކާތްތެރިކަމުގެ ފުރުޞަތާއި ލިބިގެންދާނެއެވެ. ރޯދަ އަކީ އަސްލުގައި މި ފުރުޞަތު ލިބުމެވެ. ނަމަވެސް މުހިންމު ސުވާލަކީ، ރަމަޟާން މަސް ނިމިގެންދާ އިރު އަހަރެމެންނަކީ މިކަންކަން ހާސިލު ކުރެވުނުބާ އެވެ؟

މައިގަނޑު މަޤްސަދަކީ ތަޤުވާވެރިކަން ވަރުގަދަކުރުން

ރަމަޟާން މަހަކީ ތަޤުވާވެރިކަމުގެ މަދަރުސާ އެކެވެ. އެ މަދަރުސާގައި ކިޔަވަން ގެންދަނީ އިމާންތެރިކަން ވަރުގަދަކޮށް ނަފްސު ތާހިރު ކުރުމުގެ ކޯހެކެވެ. އެއީ ތަޤުވާވެރިކަން ހާސިލު ކުރުމަށެވެ. ތަޤުވާ އަކީ މި އުންމަތާއި އާދޭ ކުރިން ފޮތްތައް ބާވައިލެއްވުނު އެހެން އުންމަތްތަކަށް ވެސް ﷲ ކުރައްވާފައިވާ މުހިންމު ވަސިއްޔަތެކެވެ. (އައްނިސާއު 131). އަދި ރޯދަ ފަރުޟު ކުރެއްވުނުކަން

ބަޔާން ކުރެއްވި އާޔަތުގައިވެސް الله ބަޔާން ކުރައްވާފައި ވަނީ ކުރީގެ މީސްތަކުންނަށް ވެސް ފަރުޟު ކުރެއްވި ފަދައިން މި އުއްމަތަށް ވެސް ރޯދަ ފަރުޟު ކުރެއްވީ ތަޤުވާވެރި ވުމަށްޓަކައި ކަމަށެވެ. (އަލްބަޤަރާ 183). އެހެންކަމުން ރޯދަ ހިފުމުން ނަފްސު ތާހިރުވެ، الله އަށް ކިޔަމަންތެރިވެ، ޚަޠާތަކުން ދުރުހެލިވާން ދަސްވާން ޖެހޭނެ އެވެ. الله ގެ ކޯފާ އަށް ބިރުވެތިވެ އެކަލާނގެ ރުހިވޮޑިގެން ދަރިވެރިވާން ޖެހޭނެ އެވެ. ތަޤުވާ އަކީ މިއީ އެވެ.

ތަޤުވާވެރި ވެވޭނީ ނަފްސު ތަޒްކިޔާ ކުރުމިގެން

ނަފްސު ތަޒްކިޔާ ކުރުމަކީ ނަފްސުގައިވާ ނުރަނގަޅު އެންމެހާ ސިފަތަކުން ނަފްސު ތާހިރުކޮށް އެންމެހާ ރިވެތި ސިފަތަކުން ނަފްސަށް ޒީނަތްތެރިކަން ގެނައުމެވެ. ނަފްސަކީ ބޭރުން ފެނިގެނުވާ ގޮތް ނަމަ ނަފްސު ތަޒްކިޔާ (ޕިއުރިފައި) ކޮށް ނަފްސު ތަރްބިޔާ (ޓްރެއިން) ކުރުމެވެ. މިގޮތުން ނަފްސު ތާހިރު ވާއިރު ގޯނާތަކާއި އެންމެހާ ނުބައި ސިފަތަކާއި ފާފަތަކުން ނަފްސު ދޮވެވިގެންނެވެ. އަދި އޭގެ ބަދަލުގައި ހެޔޮ އަޚްލާޤުތަކާއި ރަނގަޅު އަމަލުތަކާއި ފަޟީލަތްތަކުން ނަފްސު ޒީނަތްތެރިވާން އެވެ. މިކަން ކުރެވިއްޖެ ނަމަ އޭނާ ކާމިޔާބުވީއެވެ. އަދި ނުކުރެވިއްޖެ ނަމަ އޭނާ ނާކާމިޔާބުވީއެވެ. الله ގެ ވަޙީބަސްފުޅުގެ މާނައިގައި ވަނީ "އެ ނަފްސު ތާހިރުކޮށްފި މީހާ، ކާމިޔާބު ވެއްޖެކަން ކަށަވަރެވެ. އަދި އެ ނަފްސަށް އުނިކަން ދިނި މީހާ، ނާކާމިޔާބު ވެއްޖެކަން ކަށަވަރެވެ." (އައްޝަމްސް 9-10).

ނަފްސު ތަޒްކިޔާ ކުރުމުގެ ވަސީލަތްތައް

ރަމަޟާން މަހު ނަފްސު ތަޒްކިޔާ ކުރުމުގެ ވަސީލަތްތަކެއް ވެ އެވެ. އޭގެ ތެރެއިން އެއް ކަމަކީ، ނިޔަތުގައި އިޚްލާޞްތެރި ވުމެވެ. ޙަދީޘްގައި ރަސޫލާ ﷺ ހަދީސް ކުރެއްވީ އަމަލުތައް ބަލައިގަނެވޭނީ ވަނީ ނިޔަތުގެ މައްޗަށް ކަމަށެވެ. (މުއްތަފަގު).

ދުޢާ ކުރުމާ، ގިނަގިނައިން ތައުބާ ވުމާއި ފާފަ ފުއްސެވުމަށް އެދި الله ގެ ހަޟްރަތުގައި ދަންނަވުމެވެ. ރަސޫލާ ﷺ މީސްތަކުންނަށް ގޮވާލައްވަނީ ތައުބާ ވުމަށެވެ. އަހުރެން ދުވާލަކު ވެސް 100 ފަހަރު ތައުބާވާ ވާހަކަ ވިދާޅުވިއެވެ. (މުސްލިމް).

ތިންވަނަ ވަސީލަތަކީ، ނަމާދުތަކަށް ފަރުވާތެރިވުމާއި ނަމާދުތަކުގައި الله އަށް ޚުޝޫޢުވެތިވުން ވެއެވެ. ޚުޝޫޢުވެތިވުމަކީ ވެސް الله ގެ ކޯފާ އަށް ބިރުވެތިވެ الله ގެ ރަޙުމަތަށް އެދިގެން ނަމާދު ކުރުމެވެ. ކާމިޔާބު ލިބޭ މުއުމިނުންގެ އެއް ސިފައަކީ އެ މީހުންގެ ނަމާދުގައި ޚުޝޫޢުވެތި ވުމެވެ (އަލްމުއުމިނޫން 1-2).

މި ރަމަޟާނުގެ 27 ވިލޭރޭ ދަމުނަމާދު ކުރުމަށް ސަލްމާން މިސްކިތަށް ދިޔަ މީހަކު ގުރުއާން ކިޔަވަނީ.--- ފޮޓޯ: ފަޒާޢު މޫސާ | މިހާރު

ނަފުސު ތަޒުކިޔާ ކުރުމުގެ ހަތަރުވަނަ ވަސީލަތަކީ، ގުރުއާން ކިޔެވުމާއި ތަދައްބުރު ކުރުމެވެ. ތަދައްބުރު ކުރުމުގެ މާނައަކީ ގުރުއާނުގައި ބުނާ އެއްޗެހީގެ ފަހަތުގައި އޮތް ހިކުމަތްތަކާއި އެއިން ލިބޭ އިބްރަތްތަކާއި ފިލާވަޅުތަކާ ދޭތެ ވިސްނުމެވެ. ޔަގީނީ ރަސޫލާ ﷺ ބަޔާން ކުރައްވަނީ ރޯދައާއި ގުރުއާނަކީ ގިޔާމަތް ދުވަހުން ޝަފާޢަތްތެރިވާނެ ދެ ކަންތައް ކަމަށެވެ (އަޙްމަދާއި ޙާކިމް).

ފަސްވަނަ ވަސީލަތަކީ، މިސްކިތްތަކަށް އާދަވެރިވުމެވެ. ރަސޫލާ ﷺ ހަދީސް ކުރައްވާފައި ވެ އެވެ: "މިސްކިތްތަކަކީ ބިމުގައި، މާތް الله ގެ ހަޟްރަތުގައި އެންމެ ލޯބިވާކަން ބޮޑުވެގެންވާ އެހެން ބިމުގެ ތަންތަނަށްވުރެ މާތް ތަންތަނެވެ" (އަލްބުޚާރީ).

ނަފުސު ތަޒުކިޔާ ކުރުމުގެ އެންމެ ފަހު ވަސީލަތެއްގެ ގޮތުގައި މި ލިޔުމުގައި ފާހަގަ ކޮށްލަނީ ކޮންޓްރޯލާއި ނަފުސު ކޮންޓްރޯލު ކުރުމެވެ. ޔަގީނީ ރަސޫލާ ﷺ ބަޔާން ކުރައްވާ ގޮތުގައި ހަރުދަނާ ކޮންޓްރޯލުކުރުމުގެ ދެފަރާތާ އެއްބަސްވެ (އަލްތިރްމިޒީ).

މިއީ ނަފުސު ތަޒުކިޔާ ކުރުމުގެ ވަސީލަތްތަކަށް ކަމަށް ފާހަގަ ކުރެވޭ ބައެއް ކަންކަމެވެ. ހަމަ އެހެން ކަންކަމުން ވެސް ނަފުސު ތަޒުކިޔާ ކުރަން ފުރުސަތު ވަރަށް ބޮޑުކަން ދިޔައީ އެވެ.

ރަމަޟާނާއި ތަޒުކިޔާ ހާސިލްވުމަކަށް ކަމަށްވާނީ ކިހިނެއް؟

ރަމަޟާން މަހުގެ ރޯދައިގެ ފާޟިލަތްތަކުން ރަމަޟާނާއި ތަޒުކިޔާ ހާސިލްކުރުމުގެ ވަސީލަތްތަކެއް ކަމަށްވާ ގުރުއާން ކިޔެވުމާއި ނަފުސު ކޮންޓްރޯލު ކުރުމަށް ފުރުސަތު ލިބެއެވެ. މިގޮތުން، الله އަށް ކިޔަމަންތެރިވުމާއި އަޚްލާޤީ ގޮތުން އަޅުގަނޑުމެން އިސްލާހުވުމާއި، ދުނިޔޭގެ ކަންކަމުގައި ނަފުސު ހިފެހެއްޓުމަށް ފުރުސަތު ލިބެއެވެ؟ މާތް الله އަށް ހިތްޖެހުމާއި، އެކަލާނގެ ރުޟާ އާއި

އަޖާބަށް ބިރުވެރިކަން އިތުރު ވެއްޖެ ހެއްދެވީ؟ އަހަރެންގެ އަހުލުވެރިޔާ އަހަރެން މިސްކީނުންނާ ކުރާ މުއާމަލާތްތަކަށް ހެޔޮ ބަދަލުތަކެއް އަތުވެއްޖެ ހެއްދެވީ؟ އަހަރެން ޕީރިއަޑު ޤުރުއާނާއި ނަމާދާއި ދުޢާ ކުރުމާ އޮންނަ ގޮތުން އިތުރުވެއްޖެ ހެއްދެވީ؟

މި ފަދަ ސުވާލުތަކުގެ ޖަވާބަކީ އާއެކޭ ނަމަ އެ އާއެކޭ ބުނާ މިންވަރަކަށް ބަލައި އުމުރަކަށް ތަރުބިޔަތާ އާއި ތަޢުލީމާ ހާސިލު ކުރުވުން ކަމަށް ނިންމިދާނެ އެވެ. މިގޮތުން އާއެކޭ ބުނެވޭނެ މިންވަރު މަތި ނަމަ ދީން ކުރަންވީ ކަމަކީ ތަމަސްކާން މަސް ނިމުނަސް ހަމަ އެ މިންވަރުގައި މިކަންކަން ދެމެހެއްޓުމަށް ގަދައަޅައި މަސައްކަތް ކުރުމެވެ. އަދި މިންވަރު ދަށް ނަމަ އިތުރަށް ރަނގަޅު ކުރުވުމަށް މަސައްކަތް ކުރަން ޖެހޭނެ އެވެ. މި ސުވާލުތަކުގެ ޖަވާބަކީ ނޫނެކޭ ނަމަ ތިބާއަށް ނަފްސު އިސްލާހު ކުރަން މަސައްކަތް ކުރަން ޖެހޭނެއެވެ.

އެންމެ ފުރިހަމަ ރަމަޟާންމަހަކީ ހާސިލު ކުރުވުން ކަންކަމުގެ ހެޔޮ އަސަރުތައް ރަމަޟާން މަސް ފާއިތުވުމަށް ފަހު ވެސް ހަރުދަނާގައި ދެމިހުރުމެވެ. ތަގުވާވެރިވުމާއި ނަފްސު ތަޒްކިޔާ ކުރުމުގައި الله އާ ބައްދަލުވާން ދެމިހުރުމަކީ މުހިންމު ކަމެކެވެ. އަދި ޖެހިގެން އަންނަ އަހަރުގެ ރަމަޟާން މަހު މިއަށް ވުރެ ކާމިޔާބު ކުރުވުމަށް އަޒުމު ކަނޑައެޅުން ވެސް މުހިންމެވެ.